

Infiltratiebonus: Wie rechtstreeks regenwater afvoert naar openbaar domein betaalt voor de infrastructuur, afvoer en verwerking van regenwater. Wie dus regenwater op eigen terrein houdt wordt beloond.

Inhoud

1	Inleiding	2
2	Infiltratiebonus	3
3	Saneringsbijdrage	3
3.1	Gemeentelijke saneringsbijdrage	3
3.2	Bovengemeentelijke saneringsbijdrage	4
4	Invoering infiltratiebonus buitenland.....	5
4.1	Toepassing in Duitsland.....	5
4.1.1	Werkbezoek Keulen.....	5
4.1.2	Regelgeving in Nordrhein Westfalen.....	6
4.1.3	Gesplitste heffing/ hemelwaterheffing in Burscheid	6
4.2	Toepassing in Nederland	7
4.3	Toepassing in Engeland en Wales	7
5	Voorstel toepassing infiltratiebonus voor Vlaanderen	7
5.1	Pro en contra op de mogelijke invoering van een infiltratiebonus in Vlaanderen	8
5.2	Berekening lozing hemelwater	8
5.3	Inventarisatie vanuit de keuring privéwaterafvoer.....	9
5.4	Burgers en bedrijven stimuleren en adviseren om af te koppelen	11
5.5	Mogelijke aanpak voor Vlaanderen en aandachtspunten	11
5.5.1	Vaststellingen (vanuit achtergronddocument Hemelwater van MINA-raad)	11
5.5.2	Via blauwgroen waterlabel.....	12
5.5.3	Aanpak particulieren	12
5.5.4	Aanpak bedrijven.....	13
5.5.5	Welk effect heeft de infiltratiebonus op toekomstige investeringen in riolering en waterzuivering?	13

1 Inleiding

De problematiek van hemelwater op verharde oppervlakten is reeds geruime tijd aan de orde. Zo vroeg het Vlaams Parlement in 2008 reeds *de maximale afkoppeling en het hergebruik van hemelwater, stimulering van infiltratie en de invoering van een eventuele regulerende en vermijdbare heffing op niet van de riool afgekoppelde verharde oppervlakten, ...*

In een resolutie van het Vlaams Parlement in 2011 vroeg het Vlaams Parlement *te onderzoeken welke (combinatie van) instrumenten het best geschikt zijn (bv. financiële instrumenten zoals heffingen of subsidies, gemeentelijke hemelwaterplannen)* voor waterbeheersing. In het antwoord n.a.v. de gedachtewisseling over de eindrapportering van die resolutie stelde de Minister dat: *“andere financiële instrumenten, zoals bij de hemelwaterheffing, leiden tot de klassieke discussie van de handhaving. Het is niet na te gaan wat al dan niet een verharde oppervlakte is.”*

Met deze nota wil VLARIO opnieuw pleiten voor het invoeren van een infiltratiebonus, oftewel dus deze vermijdbare hemelwaterheffing. De praktijk in het buitenland heeft aangetoond dat dit mogelijk is.

Door de steeds verdere verharding van het landschap, met grotere en snellere afvoer van hemelwater en minder infiltratie, wordt zowel de kans op wateroverlast langs rioleringen en waterlopen als de verdroging verder in de hand gewerkt. Het leidt dus tot een verstoring van de watercyclus.

De nood aan bijkomend vasthouden van water, voeding van het grondwatersysteem, het reduceren van de vraag naar drinkwater en afname van de piekbelasting op rioleringen zijn cruciale elementen voor een duurzaam en klimaat robuust waterbeheer. In ieder van deze cruciale elementen speelt hemelwater een belangrijke rol.

Samengevat is er vooral nood aan bijkomende opvang, gebruik en infiltratie van hemelwater. Lozing van niet gebruikt hemelwater op een gemengd rioleringsstelsel veroorzaakt een toename van het afvalwaterdebiet. Het mengsel van afvalwater en ongebruikt hemelwater wordt immers als afvalwater beschouwd. Bovendien leidt deze hemelwaterlozing tot het in werking treden van overstorten en bijkomende vuilvrachten en piekbelasting van de waterloop, tot verhoogde transportkosten en tot een minder efficiënte rioolwaterzuivering. De lozer van het hemelwater op een gemengde riolering kan bijgevolg verantwoordelijk gesteld worden voor deze bijkomende kostprijs en deze bijkomende negatieve ecologische gevolgen.

Ook indien er reeds een gescheiden stelsel aanwezig is, zorgt de lozing van het ongebruikt hemelwater voor grotere regenwaterdebieten en dus grotere kosten voor de aanleg van de regenwaterstelsels. Er dient dan immers voldoende capaciteit voor de regenwaterleidingen, bufferbekkens en pompinstallaties voorzien te worden. Op dit ogenblik worden meer dan de helft (50 à 60%) van de totale kosten voor de aanleg van riolering veroorzaakt door de afvoer van regenwater.

De hogervermelde kosten worden nu betaald via de (gemeentelijke en bovengemeentelijke) saneringsbijdrage op de waterfactuur.

Volgens artikel 9 van de Kaderrichtlijn Water en artikel 6, 6° van het Decreet Integraal Waterbeleid, moeten de kosten voor waterdiensten conform het kostenterugwinningsbeginsel verhaald worden op de consument/gebruiker.

Het gebruik van hemelwater is van belang voor de kostenterugwinning van volgende waterdiensten:

- Publieke (drink-)waterproductie en –distributie;

- Publieke inzameling en zuivering van afvalwater.

Burgers en bedrijven die daarvoor inspanningen doen, zouden daar ook een financieel voordeel voor moeten kunnen krijgen. Dit kan door op de waterfactuur de kosten voor afvoer van regenwater te scheiden van de kosten voor afvalwatertransport en –zuivering.

Hiermee wordt het principe van ‘de vervuiler betaalt’, zoals opgelegd in de Kaderrichtlijn Water, toegepast. Op dit moment wordt dit principe maar gedeeltelijk geïmplementeerd, want de kosten voor het verwerken van afvalwater (afwatering en reiniging) zijn volledig aan het drinkwatergebruik gekoppeld.

Dit voorstel voor de toepassing van een infiltratiebonus staat los van de wettelijke verplichtingen inzake de afvoer van regenwater (GSV Hemelwater en Vlarem II) en oordeelt objectief voor iedereen die regenwater rechtstreeks afvoert naar het openbaar domein.

2 Infiltratiebonus

De invoering van een infiltratiebonus wordt hier voorgesteld voor alle afgekoppelde verharde oppervlaktes. Het basisprincipe is dat men betaalt voor alle verharde oppervlakten waarvan het regenwater rechtstreeks in de riolering wordt geloosd, en niet betaalt voor de verharde oppervlaktes waarvoor dat niet gebeurt. In die zin is de infiltratiebonus een vermijdbare hemelwaterheffing.

De infiltratiebonus zal mensen ertoe aanzetten om meer regenwater op te vangen en/of te laten infiltreren op eigen terrein.

Ook studies in Duitsland en Nederland becijferden dat – net zoals in Vlaanderen – meer dan de helft van de rioleringskosten te wijten zijn aan berging en afvoer van hemelwater. In alle deelstaten in Duitsland is een hemelwaterheffing reeds in voege. Wie daar hemelwater buffert en gebruikt en/of wie het hemelwater van dak en oprit laat infiltreren, betaalt de heffing niet. Wie hemelwater van dak en verhard terrein rechtstreeks naar de riolering voert, betaalt hiervoor jaarlijks een bedrag per m² verharde oppervlakte. Dit bedrag verschilt per gemeente.

3 Saneringsbijdrage

Op de waterfactuur wordt de saneringsbijdrage opgesplitst in een gemeentelijke en bovengemeentelijke saneringsbijdrage.

3.1 Gemeentelijke saneringsbijdrage

Op dit ogenblik rekent de watermaatschappij een bedrag aan voor het gebruik van de riolering, als een gemeentelijke saneringsbijdrage of -vergoeding.

In Vlaanderen wordt de vergoeding voor particulieren voor een groot stuk forfaitair bepaald, waarbij geen rekening wordt gehouden met de aangesloten verharde oppervlakte, gebruik of infiltratie van regenwater. Er wordt enkel rekening gehouden met het drinkwaterverbruik (of forfaitaire kost indien eigen waterwinner).

Door (her)gebruik van (gratis) hemelwater, wordt het gebruik van kostbaar drinkwater gereduceerd en levert dit een besparing op de drinkwaterfactuur. Een besparing op 3 vlakken, want naast een besparing

op de kosten van het drinkwater, bespaart men ook op de zuiveringskosten én op de transportkosten van het afvalwater.

Het tarief mag niet hoger zijn dan 1,4 keer het bovengemeentelijke eenheidstarief voor de grootverbruikers.

Particulieren

Gemeentelijke bijdrage	voor afvoer afvalwater (riolering)	vast	€ 30 per woning - € 6 per bewoner
		variabel	<ul style="list-style-type: none"> basisverbruik: 30 m³ + 30 m³ per bewoner comfortverbruik: dubbel tarief op deel meerverbruik

Maximumtarief 2020 (€ /m ³ excl. BTW)	Basis	Comfort
gemeentelijke bijdrage/vergoeding	€ 1,3968	€ 2,7936

Bron: VMM

Zie meer info op de website van [VMM](#).

Bedrijven

Bij de berekening van de heffing op de waterverontreiniging wordt een onderscheid gemaakt tussen grootverbruikers en kleinverbruikers. Kleinverbruikers betalen ook een vastrecht.

2020	maximumtarief (€ /m ³ , excl. BTW)
kleinverbruikers	1,5826
IBA-bijdrage	2,7130
grootverbruikers	1,9310

Bron: VMM

Zie meer info op de website van [VMM](#).

3.2 Bovengemeentelijke saneringsbijdrage

De prijs voor de zuivering van afvalwater wordt aangerekend als een bovengemeentelijke bijdrage of vergoeding, of als heffing. Welk van beide aangerekend wordt, hangt af van het feit of je leidingwater of grondwater gebruikt.

Particulieren

Het tarief voor de bovengemeentelijke bijdrage voor gezinnen is wettelijk bepaald en geldt voor heel Vlaanderen.

Boven-gemeentelijke bijdrage	voor zuivering afvalwater	vast	€ 20 per woning - € 4 per bewoner
		variabel	<ul style="list-style-type: none"> basisverbruik: 30 m³ + 30 m³ per bewoner comfortverbruik: dubbel tarief op deel meerverbruik

Tarief 2020	Basis	Comfort
€/m ³ (excl. BTW)	€ 0,9977	€ 1,9954
€/vervuilingseenheid (excl. BTW)	€ 39,91	€ 79,82

Bron: VMM

Zie meer info op de website van [VMM](#).

Bedrijven

Bij de berekening van de heffing op de waterverontreiniging wordt een onderscheid gemaakt tussen grootverbruikers en kleinverbruikers. Kleinverbruikers betalen ook een vastrecht.

Het bovengemeentelijk tarief voor zowel de bijdrage als vergoeding voor bedrijven en landbouwers volgt het eenheidstarief voor de grootverbruikers.

Tarief 2020	vlak
Kleinverbruikers (€/m ³ - excl. BTW)	1,1304
Grootverbruikers (€/vervuilingseenheid - excl. BTW)	55,17

Bron: VMM

Zie meer info op de website van [VMM](#).

4 Invoering infiltratiebonus buitenland

4.1 Toepassing in Duitsland

De waterfactuur is in Duitsland kostendekkend voor zowel afvalwatertransport, afvalwaterzuivering als hemelwaterbeheer. Dat is in Vlaanderen nog niet het geval. Ondanks de ééngemaakte waterfactuur, steunen zowel Aquafin als de rioolbeheerders nog steeds sterk op gewestelijke investeringsubsidies.

4.1.1 Werkbezoek Keulen

In het voorjaar 2016 heeft het rondetafelgesprek over 'Investeren in duurzaam water- en afvalwaterbeleid' in het Vlaams parlement plaatsgevonden. Een van de vragen en knelpunten was hoe

andere landen een infiltratiebonus (vermijdbare hemelwaterheffing) hebben geïmplementeerd. VLARIO heeft deze vraag ter harte genomen en een werkbezoek aan de Stad Keulen georganiseerd waar de Vlaamse parlementairen en actoren van de sector voor werden uitgenodigd.

Hier werden de werkwijzen toegelicht van:

- Stad Keulen: 1 miljoen inwoners
- Gemeente Wesseling: 37.000 inwoners
- Gemeente Burscheid: 20.000 inwoners

Doorgaans gebruiken ze een “zelf-aangifte”, die gecontroleerd wordt met gegevens uit digitale kaarten en luchtfotografie. Ze vullen aan met een dosis pragmatiek.

Ook overheden betalen mee. De overheden die zelf verharde oppervlakken aansluiten op de riolering, betalen de rioolbeheerder daarvoor een vergoeding. Het gaat om een aanzienlijk bedrag gelet op de grote oppervlaktes weginfrastructuur. Dit is meteen een incentive voor de overheden om aangepaste infrastructuur te voorzien en het goede voorbeeld te geven.

Grote daken koppelen snel af, kleinere minder. Grotere daken en parkings (bv. supermarkten) nemen dikwijls initiatief om de heffing te vermijden - dat is economisch logisch. Het effect op gezinnen/woningen is in Duitsland kleiner.

4.1.2 Regelgeving in Nordrhein Westfalen

Het Landeswassergesetz Nordrhein Westfalen legt sinds 1 januari 1996 de verplichting op dat nieuwbouw of tot dusverre niet aangesloten percelen beschikken over een infiltratie of een natuurlijke afvloeï.

Als algemene regel geldt: Indien een gescheiden stelsel aanwezig is, wordt in regel verplicht om aan te sluiten op de hemelwaterafvoer. Indien er een gemengd systeem aanwezig is, bepaalt de gemeente op basis van de hydraulische capaciteit van het gemengd systeem of mag/ moet aangesloten worden. Indien enkel een afvalwaterriool aanwezig is, dan zijn een hydrologisch rapport en een infiltratieplan verplicht.

4.1.3 Gesplitste heffing/ hemelwaterheffing in Burscheid

Burscheid is een gemeente in Nordrhein Westfalen. Het beleid in de gemeente is afgestemd op het beleid van de deelstaat. Sinds 1990/1991 is in de Duitse gemeente Burscheid een gesplitste heffing ingevoerd die bestaat uit een vuilwaterheffing en een regenwaterheffing. Overigens wordt bijvoorbeeld ook in Berlijn een gelijkaardige heffing opgelegd.

Voor de regenwaterheffing geldt als heffingsbasis de verharde oppervlakte. Oorspronkelijk moesten de eigenaars van de private percelen een zelfverklaring afleggen, maar vanaf 2009 is dat systeem vervangen door luchtfoto's. Dat heeft ertoe geleid dat de getarifeerde verharde oppervlakte verdubbeld is.

De andere factor voor de berekening van het tarief van de regenwaterheffing wordt bepaald door de kosten voor de bouw van riolering voor regenwaterafvoer. Voor gemengde afvalwatersystemen worden de kosten opgedeeld in een fictief vuil- en regenwatersysteem.

Heffingen worden aangerekend vanaf de installatie van een drinkwatermeter. De regenwaterheffing bedraagt 1,40 €/m² en de afvalwaterheffing 4,18 €/m³ voor huishoudens en respectievelijk 0,84 €/m² en 3,36 €/m³ voor Kmo's (2018). (Het tarief dat in Berlijn wordt toegepast door de Berliner Wasserbetriebe bedraagt 1,84 €/m² voor hemelwater en 2,21 €/m³ voor afvalwater sinds 1 januari 2018). Ook overheden (beheerders van wegen) dragen bij aan de hemelwaterheffing.

Samengevat komt het erop neer dat de verantwoordelijken voor verharde oppervlakten de keuze krijgen tussen 1) zelf infiltreren; of 2) aansluiten op het hemelwatersysteem van de gemeente en daarvoor de heffing te betalen; 3) een tussenvorm van deels infiltreren en deels een heffing betalen.

4.2 Toepassing in Nederland

Son en Breugel is de eerste gemeente in Nederland die de rioolbelasting in twee delen splitst (2019). Wie zijn regenpijp afvoert en het riool daar dus niet meer mee belast, gaat jaarlijks 50 euro minder betalen dan huizenbezitters die nog niet zijn afgekoppeld.

Bij afkoppeling krijgen woningbezitters niet alleen een belastingkorting, maar ook een eenmalige subsidie van 300 euro. Dat kost de gemeente weliswaar geld, maar de kosten als woningen niet afkoppelen lopen uiteindelijk veel hoger op. Dan zou er namelijk fors in uitbreiding van de rioolcapaciteit moeten worden geïnvesteerd. Huurders krijgen de korting van 50 euro sowieso, omdat de woningeigenaar voor de hemelwaterafvoer wordt belast.

Als eigenaar van een woning of bedrijfspand kan men korting ontvangen op de rioolbelasting. Hiervoor moet het hele perceel afgekoppeld zijn. Het regenwater van alle daken en alle verhardingen moet op eigen perceel blijven. Tot en met 2029 ontvangt men een korting van 50 euro per jaar op de rioolbelasting. De wijken en het buitengebied met drukriolering ontvangen deze korting al omdat in deze gebieden het regenwater al gescheiden wordt afgevoerd.

Er werd hiervoor ook een watercoach aangesteld die de bewoners adviseert hoe men best kan afkoppelen. De aanvraag tot subsidie dient online te gebeuren met een plattegrond en foto's als bijlage.

Zie meer info in de [folder](#) van Son en Breugel.

4.3 Toepassing in Engeland en Wales

In Engeland en Wales wordt een jaarlijkse regenwaterheffing toegepast voor niet-huishoudelijke klanten. Afhankelijk van het aantal m² werden categorieën gemaakt (bv. 750m² tot 1.000m²) waaraan een vaste prijs werd toegekend. Oppervlakken die natuurlijk afvloeien/waterdoorlatende verhardingen worden niet meegerekend.

De berekening gebeurt door de exploitant. Men vertrekt hierbij van de grootte van het perceel, verminderd met de niet-verharde oppervlakken en oppervlakken die op natuurlijke wijze infiltreren. Wie niet akkoord is kan contact opnemen met de exploitant.

Het principe is gebaseerd op 'de vervuiler betaalt', waarbij grotere lozers meer betalen.

5 Voorstel toepassing infiltratiebonus voor Vlaanderen

De saneringsbijdrage voor het gebruik van de openbare riolering dient bepaald te worden op basis van hetgeen afgevoerd wordt, rekening houdende met de afvoer van zowel afvalwater als regenwater dat ontstaat op een aangesloten terrein.

Het doel is om de waterfactuur meer sturend te maken in functie van afkoppeling. Mogelijk kan in dit verband inspiratie gehaald worden uit de Duitse aanpak, waar gewerkt wordt met een gesplitste factuur: enerzijds wordt een deel belast op basis van de kosten in functie van het aantal bewoners (lozen van "vuil water"), anderzijds wordt rekening gehouden met de aanwezige verharding (lozen van "proper water").

5.1 Pro en contra op de mogelijke invoering van een infiltratiebonus in Vlaanderen

De infiltratiebonus zou volgens deskundigen binnen de Vlaamse overheden en experts uit de academische wereld - zowel door het Vlaams Gewest (bovengemeentelijk) als de lokale overheden (gemeentelijk) kunnen opgelegd worden. Ze verwijzen daarbij naar de invoering van de heffing op lokaal niveau in Duitsland als inspiratie voor Vlaanderen: een vermijdbare, gedrag sturende heffing op niet-afgekoppelde verharde oppervlaktes, waarvan het hemelwater rechtstreeks in de riolering loost.

Ze stellen verder dat onder meer door politiek en ambtelijk verzet tegen een extra heffing hierover nog geen grondig debat is gevoerd:

- Administraties zien voorlopig veel problemen in de praktische invoering en implementatie van de heffing;
- Politiek is een extra heffing, te innen bovenop of via de waterfactuur, erg gevoelig omdat de waterfactuur in de laatste jaren flink duurder is geworden en omwille van andere elementen.

Het maatschappelijk debat wordt nog gevoerd. In dat debat over de hemelwaterheffing (op verharde oppervlakten) worden volgende argumenten gedetecteerd:

Pro:

- De impact van verharde oppervlakten op het watersysteem en de waterketen verminderen;
- De financiële incentive om de afvoer van hemelwater van verharde oppervlakte te beperken en zelfs doen dalen (ten voordele van infiltratie). De heffing zou de bewustwording over de problemen die verharding met zich meebrengt verhogen en zo nieuwe verhardingen vermijden of bestaande verhardingen “ontharden”, ten voordele van infiltratie of regenwaterbuffering. Deze heffing zou op die manier ondersteuning bieden aan de prioriteitsvolgorde (infiltreren-bergen-afvoeren);
- De toewijzing van de kostenterugwinning;
- De vermijdbaarheid van de heffing;
- Omkeren van het negatief verhaal van extra heffing naar positief verhaal van “korting” en andere voordelen.

Aanvullend op het aspect van vermijdbaarheid zou een dergelijke heffing, om optimaal in te spelen op de prioriteitsvolgorde, rekening moeten houden met het hemelwater dat niet gebruikt wordt, en zou ze het onderscheid moeten maken tussen verharde oppervlakten die afvloeien naar het rioleringsstelsel en het grachtenstelsel of naar een infiltratievoorziening. Elk van deze specifieke types van afvoer van hemelwater heeft immers specifieke consequenties en leidt tot specifieke kosten.

Contra:

- De (nog in te schatten) administratieve kost (kosten voor inning, controle, handhaving, ...). Uit bevraging bij Duitse steden blijkt dat de implementatiekost eenmalig 25 euro/perceel was.
- Gedragssturing heeft (in Duitsland) vooral effect gehad voor eigenaars van grote verharde oppervlakten (bedrijven) indien een alternatief haalbaar was. De reden hiervoor is dat het bedrag van regenwatercomponent te laag was om gedrag sturend te zijn.
- Is een heffing wel effectief vermijdbaar?
- De economische haalbaarheid voor de doelgroepen en de maatschappelijke aanvaarding ervan.

5.2 Berekening lozing hemelwater

Er zijn twee mogelijkheden om de hoeveelheid ongebruikt hemelwater dat op een gemengde riolering wordt geloosd, te ramen, met name:

- Op basis van het instroomdebiet op een RWZI;

- Op basis van een berekening uitgaande van een aantal gegevens en aannames.

Bepaling rioolcapaciteit via berekening

Met het SIRIO-rekeninstrument (Simulatie van RIOeringen) berekende VLARIO als voorbeeld de effecten van het lozen van hemelwater op de capaciteit van rioleringen, uitgaande van enkele vaste algemene aannames voor vijf scenario-specifieke aannames.

De vaste aannames voor een woning waren:

- 3 bewoners;
- Een afvalwaterproductie van 150 l/d (zoals in de Code van goede praktijk);
- Een dakoppervlak van 150m² en een oppervlakte van oprit en terras van 50m² (deze oppervlakken zijn representatief voor een verkaveling);
- De afwatering van het dak gaat naar de hemelwaterput, die van de oprit en terras naar de Infiltratieput.

De variabele gegevens zijn GSV, hergebruik van hemelwater (indien hergebruik, dan wordt uitgegaan van een standaardverbruik 100l/d of 362,5m³/j per abonnee) en infiltratie-capaciteit van de bodem (= de doorlatendheid van de ondergrond). Openbare verharde oppervlakten sluiten rechtstreeks aan op de riolering. De resultaten zijn weergegeven in m³/j en in % tegenover de belasting van het riool.

Scenario	1		2		3		4		5	
Aanname	GSV 20 mm/u hergebruik		GSV 2 mm/u hergebruik		GSV 20 mm/u hergebruik		GSV 2 mm/u Geen hergebruik		Niet GSV Geen hergebruik	
	m ³ /j	%	m ³ /j	%	m ³ /j	%	m ³ /j	%	m ³ /j	%
Dak netto neerslag	73,54		73,54		73,54		73,54			
Hergebruik	36,25		36,25		0		0			
Overloop RWA	37,26		37,27		73,49		73,49			
Oprit en terras netto neerslag	24,51		24,51		24,51		24,51			
Overloop infiltratie	1,53	1%	19,2	16%	2,44	9%	37,41	1%		

Tabel: Een voorbeeld van impact door hergebruik en infiltratie op de belasting van het riool

5.3 Inventarisatie vanuit de keuring privéwaterafvoer

Bij de keuring van de privéwaterafvoer worden er ook gegevens geïnventariseerd met betrekking tot het regenwatercircuit. Het betreft:

- De afvoerwijze van verharde oppervlakken;
- De aanwezigheid, dimensionering en hergebruik (aftappunten) van de regenwaterput en diens overloop;
- De aanwezigheid en dimensionering van de infiltratievoorziening en diens overloop;
- De aanwezigheid en dimensionering van de buffervoorziening en diens overloop.

De cijfers hiervan zijn beschikbaar bij VLARIO.

Tijdens de keuring inventariseert de keurder de verharde oppervlakken en waarop deze (eerst) aangesloten wordt. Indien het aantal m² in de kolom 'afvoer' staat, betekent het dat deze verharding

rechtstreeks afgevoerd wordt naar het openbaar domein. Dit is inclusief de inrit met helling naar het openbaar domein. Met 'natuurlijke afvloeï' wordt bedoeld dat het regenwater op eigen perceel blijft.

B.3.1. Dak- en verharde oppervlakken (Indicatieve waarden in m²)

	Afvoer	Buffer	Infiltratie	Natuurlijke afvloeï	RWP	waardes berusten op schatting	nog niet geplaatst
Dak						☐	
Groendak						☐	
Rietendak						☐	
Terras						☐	☐
Inrit						☐	☐
Andere	-----	-----	-----	-----	-----	☐	
Totaal	0	0	0	0	0		

Aandachtspunten:

Keuringsformulier VLARIO

Van de 53.132 keuringen die uitgevoerd werden in kader van nieuwbouw van 2011 tot 2019 werden 51.844 regenwaterputten geplaatst (98%). Een regenwaterput is in sommige gevallen niet verplicht (bv. volledig groendak, dakoppervlakte < 100m² andere dan een eengezinswoning). Slechts voor een 8-tal dossiers per jaar werd er geen regenwaterput geplaatst, ondanks verplicht. Het hergebruik/aantal aftappunten wordt nog niet overal ten volle benut. Er wordt vaak enkel een buitenkraan geïnstalleerd om te voldoen aan de GSV Hemelwater.

Sinds de invoering van de nieuwe GSV Hemelwater met ingang 1 januari 2014 is de plaatsing van een infiltratievoorziening verplicht. We stellen vast dat zowel in 2014 als 2015 20% van de verplichte infiltratievoorzieningen niet geplaatst werden. In 2016 kunnen we echter pas een verbetering vaststellen (13% niet geplaatst). In 2017 werden bij 12% van de keuringen vastgesteld dat de verplichte infiltratievoorziening niet werd geplaatst. In 2018 en 2019 is dit 7%.

De keurder kan hiervoor momenteel niet afkeuren. Dit wordt als aandachtspunt genoteerd op het keuringsattest. Het gemeentebestuur kan deze bouwvoertreding verder behandelen. Vanaf 2021 zal de afwezigheid van deze infiltratievoorziening bij nieuwbouw/herbouw wel meegenomen worden als afkeurcriteria.

Jaar	Niet geplaatst	Geplaatst
2014	20%	80%
2015	20%	80%
2016	13%	88%
2017	12%	88%
2018	7%	93%
2019	7%	93%

Cijfers nieuwbouw waarbij infiltratie vereist is volgens de GSV Hemelwater

Infiltratievoorzieningen worden ook geïventariseerd bij een keuring in kader van afkoppeling. De plaatsing van de infiltratievoorziening is hier niet verplicht. In onderstaande cijfers zitten ook de woningen vervat die wel de verplichting hadden om een infiltratievoorziening te plaatsen. Dit aantal kunnen we niet afleiden uit de keuring.

In 2019 had ruim 90% van de panden in een afkoppelingsproject geen infiltratievoorziening, hier zien wij een serieuze opportuniteit aangezien er bij een afkoppelingsproject altijd werken dienen te gebeuren aan de woning. In plaats van rechtstreeks een regenwaterleiding naar het openbaar domein te leggen – wat nu quasi overal gebeurt – kan infiltratie hier (gemakkelijk) worden toegepast.

Jaar	Niet geplaatst	Geplaatst
2014	91%	9%
2015	87%	13%
2016	91%	9%
2017	92%	8%
2018	92%	8%
2019	91%	9%

Aanwezigheid van een infiltratievoorziening bij keuring i.k.v. een afkoppelingsproject

5.4 Burgers en bedrijven stimuleren en adviseren om af te koppelen

Er is reeds voldoende informatie ter beschikking voor de burger en voor bedrijven om af te koppelen. Via de website blauwgroenvlaanderen.be kan de burger inspiratie opdoen om zijn regenwater af te koppelen. Ook het vademecum praktisch afkoppelen van hemelwater (VLARIO) biedt informatie over afkoppelen. Verder zijn er voor ontharden goede voorbeelden en stimulansen via het project Operatie Perforatie en het onthardingsproject van de Vlaamse Overheid - Departement Omgeving.

Voor bedrijven kan er bovendien verwezen worden naar Art.4.2.1.2. van Vlarem II, waarin gesteld wordt dat het mengsel van bedrijfsafvalwater met huishoudelijk afvalwater en/of koelwater en/of niet verontreinigd hemelwater, afkomstig van een bedrijf/inrichting, dat via een niet gescheiden rioleringsnet samen wordt geloosd en zonder dat de verschillende deelstromen afzonderlijk kunnen worden gecontroleerd, integraal beschouwd wordt als bedrijfsafvalwater. Afhankelijk van de berekeningswijze van de afvalwaterheffing en de activiteit waaronder de bedrijf/inrichting valt, betaalt men in dit geval een stuk minder indien het regenwater afgekoppeld wordt.

Uiteraard dient de invoering van de infiltratiebonus gepaard te gaan met een grootschalige informatie-, sensibiliserings- en adviseringscampagne, naar de betrokken doelgroepen van burgers en bedrijven, maar ook naar de lokale besturen (VLARIO kan/wil daar graag een belangrijke rol in spelen), zodat er voldoende tijd voorzien is om deze heffing te vermijden. De droge zomers van de afgelopen jaren en het groeiend bewustzijn m.b.t. waterschaarste, zorgen voor een ideaal momentum daarvoor.

Parallel met dit initiatief voor de invoering van een infiltratiebonus werd reeds meermaals het idee geopperd om een soort waterlabel in te voeren, Deze infiltratiebonus geeft dan een tweede voordeel/stimulans naast het behalen van zulk label of bereiken van zulk criterium.

5.5 Mogelijke aanpak voor Vlaanderen en aandachtspunten

5.5.1 Vaststellingen (vanuit [achtergronddocument Hemelwater](#) van MINA-raad)

De MINA-raad formuleerde in haar rapport de volgende beschouwingen:

1. Aangezien transport en zuivering van afvalwater waterdiensten zijn, zou voor de lozing van verontreinigd hemelwater een vergoeding aangerekend kunnen worden.
2. Lozing van ongebruikt hemelwater op de gemengde riolering (of een illegale lozing op een DWA-leiding) houdt in dat het surplus hemelwater, door menging met afvalwater, meteen de status van afvalwater krijgt dat gezuiverd moet worden, te beschouwen is als een waterdienst.
3. De huidige bijdrage van kleinverbruikers bestaat uit een vastrecht en een variabele prijs. De variabele prijs houdt enkel rekening met het verbruikte hoeveelheden drinkwater en grondwater. Het bovengemeentelijke tarief houdt rekening met de investering en exploitatie van de bovengemeentelijke infrastructuur voor de sanering, dus inclusief het hemelwater dat samen met afvalwater wordt geloosd. De bijdrage is niet kostendekkend.

4. De bovengemeentelijk bijdrage van grootverbruikers bestaat uit een variabele prijs op basis van een gemeten of berekende vuilvracht of een vuilvracht op basis van omzettingscoëfficiënten. Het bovengemeentelijke tarief houdt rekening met de investering en exploitatie van de bovengemeentelijke infrastructuur voor de sanering, dus inclusief het hemelwater dat samen met afvalwater wordt geloosd. De bijdrage is niet kostendekkend.
5. Een vermijdbare hemelwaterheffing op verharde oppervlakten is regulerend met het oog op de uitvoering van de prioriteitenvolgorde. Dat impliceert dat verharde oppervlakten gedifferentieerd belast zouden moeten worden (naargelang de beheerder van het waterlichaam, infrastructuur, ... waarin geloosd wordt; de beheer- en volume-afhankelijke specifieke kosten, de mogelijkheid om het gedrag bij te sturen, ...)

5.5.2 Via blauwgroen waterlabel

Via het concept van het SIRIO-rekeninstrument kan een vereenvoudigde module ontwikkeld worden die toelaat om per perceel (particulieren) of per bedrijf via enkele relatief eenvoudig te bepalen of vast te stellen cijfers het percentage regenwatervolume te berekenen dat gemiddeld jaarlijks ofwel geborgen en gebruikt wordt, ofwel infiltreert in de bodem. 100 procent minus dit percentage geeft dan het percentage regenwatervolume dat nog afloopt naar de riolering. Dit laatste percentage zou de basis kunnen vormen van de berekening van de bonus.

Keuze berekening op basis afgevoerde m² versus %: beide hebben voor- en nadelen. Het lijkt logisch dat hoe groter het aantal m² afgekoppeld, hoe groter de bonus want hoe groter het voordeel, maar dan worden mensen met een kleine tuin in het stadscentrum benadeeld. Het gebruik van een % heeft het voordeel dat het proportionaliteitsprincipe wordt toegepast: wie meer grond heeft moet ook meer inspanning leveren, en als iedereen 95% zou vasthouden en/of laten infiltreren (onafhankelijk van hoe het precies gebeurt), wordt de grondwatertafel voldoende aangevuld en de riolering voldoende ontlast (zo werkt het natuurlijk systeem ook: klein % dat afloopt).

Wellicht is het best om een combinatie van beide toe te passen: bv. bonus o.b.v. aantal m² tot een bepaald aantal m², en bonus op % daarboven.

Er kan een zeer eenvoudig te gebruiken online tool ontwikkeld worden die elke burger toelaat om via enkele gevraagde cijfers de bonus te berekenen.

Dezelfde berekening zou ook op het niveau van een nieuwbouwproject, zelfs op wijkniveau, kunnen gebeuren. Dit laatste kan nuttig zijn in geval er later ook een blauwgroen waterlabel ingevoerd zou worden; met bv. de eis om bij elk nieuwbouwproject minimum x procent te halen voor dat blauwgroen waterlabel. Naast de watergerelateerde aspecten zou daar dan zelfs een eis m.b.t. minimale groenvoorzieningen aan gekoppeld kunnen worden, dus uitbreiding naar een soort klimaatadaptatielabel dat rekening houdt met zowel de noden inzake: droogtebeheer, overstromingsbeheer, hittestressbeheer én biodiversiteitsversterking. Recent overleg met de Vlaamse Confederatie Bouw gaf aan dat dit op steun van de sector zou kunnen rekenen.

5.5.3 Aanpak particulieren

Mogelijke pistes:

- De huidige saneringsbijdrage opsplitsen in een deel voor afvalwater en een deel voor hemelwater. Het gedeelte hemelwater wordt berekend op basis van de hoeveelheid hemelwater dat men afvoert (aantal m² verharde oppervlakte, of % afloop berekend volgens het waterlabel, of combinatie van beide; d.i. verder te bekijken). Wanneer dit hemelwater

niet wordt afgevoerd, maar op eigen terrein wordt gebruikt en geïnfiltreerd, hoeft men dit gedeelte voor hemelwater niet te betalen (voorbeeld Duitsland).

- Aanrekenen van forfaitaire kost per pand: Een vast tarief toevoegen aan de gemeentelijke saneringsbijdrage voor afvoer regenwater.
- Forfaitair bedrag 'infiltratiebonus' per type woning indien al het regenwater op privaat domein blijft (gebruik/infiltratie).

Er zijn dus verschillende mogelijke pistes, maar het lijkt evident om bij voorkeur een aanpak te volgen die de korting evenredig maakt, of op zijn minst afhankelijk maakt, van het percentage maatschappelijk voordeel zoals bv. bepaald zou kunnen worden via het hogere voorstel van blauwgroen waterlabel.

VLARIO is bereid om hier verder over na te denken. Ook de eenvoudige rekentool zou door de Werkgroep 'Concept en berekening van rioleringsstelsels' ontwikkeld kunnen worden.

Vanuit het keuringsformulier kan men reeds van een 90.000-tal panden zien hoeveel m² verharding rechtstreeks afgevoerd wordt naar openbaar domein. Voor panden waar geen keuring voor is, dient de eigenaar (niet huurder – ondanks heffing voor 'klant') zelf aan te tonen via de cijfers gevraagd voor berekening waterlabel.

5.5.4 Aanpak bedrijven

Voor bedrijven wordt vaak de grootste winst gehaald door afkoppelen en ontharden. Ook hier lijkt het evident om het voordeel te baseren op het percentage maatschappelijk voordeel zoals bv. bepaald zou kunnen worden via het hogere voorstel van blauwgroen waterlabel.

Enkele mogelijke pistes zijn:

- Berekeningen doen op basis van beschikbare gegevens; indien niet akkoord kan men bewijs aanleveren. Een vast tarief per procent afgevoerd regenwater.
- Afhankelijk van de m² verharding waarvan het regenwater wordt afgevoerd, werken met een vast bedrag per categorie (cf. Engeland en Wales). Indien er een keuring beschikbaar is kan de m² verharding die rechtstreeks afgevoerd wordt hieruit gehaald worden.
- Zelf-aangifte die gecontroleerd wordt op basis van beschikbare informatie en controle bij irregulariteiten. Een vast tarief per m² verharding waarvan het regenwater wordt afgevoerd.
- Bedrijven stimuleren met subsidies voor afkoppelen én ontharden.

5.5.5 Welk effect heeft de infiltratiebonus op toekomstige investeringen in riolering en waterzuivering?

Indien alle regenwater zou afgekoppeld zijn, is in theorie een regenwaterriool niet meer nodig (of een kleiner gemengd riool). Om dit effect in de praktijk te kunnen becijferen is een detailanalyse nodig. Los van de economische impact, zal de infiltratiebonus ook een impact hebben op volgende aspecten:

- De overstorten zullen minder vaak werken, en als ze werken zullen de overstortvolumes kleiner zijn en dus de waterkwaliteit zal verbeteren.
- Bovendien zal het grootschalig afkoppelen of niet aankoppelen van regenwater en dus het gebruik of infiltratie ervan de grondwaterhuishouding verbeteren en minder kraanwater noodzakelijk maken.

Een detailanalyse is nodig om deze aspecten te becijferen. We kunnen wel reeds met zekerheid zeggen dat deze boni reëel zijn.